

עפ"ג 64130/06/15 - אשרף סברי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
לפני כב' השופטים - י' נועם, ר' פרידמן-פלדמן ומ' בר-עם

עפ"ג 64130-06-15 אשרף סברי נ' מדינת ישראל

המערער
אשרף סברי
ע"י ב"כ עו"ד מוסטפא יחיא

נגד
המשיבה
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

פסק-דין

השופט י' נועם:

1. לפנינו ערעור על גזר-דינו של בית-משפט השלום בירושלים (כב' השופטת ד' כהן-לקח) בת"פ 35133-11-13. ביום 29.9.14, בפתח ישיבת ההוכחות בערכאה הדיונית, הורשע המערער, על-יסוד הודאתו, בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 380 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. בגזר-הדין מיום 19.5.15 נידון המערער לחמישה חודשי מאסר בפועל, ולהפעלת שישה חודשי מאסר על תנאי, כאשר מחצית מהתקופה מצטברת למאסר המוטל, ומחציתה - חופפת לו. בסך הכל נגזר דינו של המערער לתקופת מאסר כוללת של שבעה חודשים, בניכוי ימי מעצרו. בנוסף נידון המערער למאסרים על תנאי בגין עבירות שונות. יצוין, כי הודאתו של המערער ניתנה במסגרת הסדר טיעון, לפיו הוגש נגדו כתב-אישום מתוקן. הסדר הטיעון לא חל על העונש.

2. להלן עובדות כתב-האישום המתוקן העומד ביסוד ההודאה וההרשעה. ביום 9.11.2013 בשעות הצהריים, פצע המערער את המתלון כאשר חבט בראשו פעמיים במכות אגרופ. כתוצאה מכך, נגרמה למתלון חבלה של ממש, שהתבטאה בחתך שטחי באורך של סנטימטר בקרקפת, אשר בעקבותיה הובהל הלה לבית חולים, שם נתפר החתך.

3. המערער הנו כבן 19, רווק. כמפורט בגזר דינו של בית-משפט קמא, וכפי שעולה מהתסקירים שהוגשו לערכאה הדיונית, במועד גזר-הדין שהה המערער בתנאים מגבילים בבית הוריו בשכונת ואדי ג'וז בירושלים, ועבד כסדרן במרכול מזה מספר חודשים. הוא היה מעורב בפלילים בשנת 2012 בהיותו קטין, בכך שדקר את אחיו של המתלון בתיק שלפנינו וגרם לחתך בפניו. בעקבות כך, היה נתון המערער בתיק הקודם ב"מעצר בית" בבית סבו. המערער ציין באוזני קצינת המבחן, כי בתקופה זו חווה משבר נפשי. בתום ההליכים נגדו, הורשע המערער בבית-המשפט המחוזי

לנוער בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות. שירות המבחן לנוער ציין בתסקירו בתיק הקודם, כי המערער שיתף פעולה בצורה טובה עם קצינת המבחן, וכי ההתרשמות ממנו הייתה של נער ללא דפוסים עברייניים, עם שאיפות לניהול אורח חיים נורמטיבי. במהלך תקופת המבחן בתיק הקודם, השתתף המערער בסדנת "חוק ומשפט". באשר לעבירה הנדונה - נטל המערער אחריות חלקית לביצועה. הוא ציין לפני קצינת המבחן, כי הן באירוע הנדון לפנינו והן באירוע הקודם בגינו הורשע, הותקף על-ידי המתלונן ואחיו. כן טען, כי בעבר היה בקשר חברי עם המתלונן ואחיו, אולם נתגלע ביניהם סכסוך אשר בעקבותיו קיבל איומים ומסרים שהשניים מתכוונים לפגוע בו. המערער הוסיף וטען בשיחתו עם קצינת המבחן, כי בשני המקרים השתמש בסכין שבאמצעותה הותקף, ותקף את המתלוננים כ"הגנה עצמית". כן ציין, כי בשני האירועים עבר במקרה במקום, ולמעשה נפל קורבן לסיטואציה. לדבריו, באירוע הנדון, המתלונן רצה לנקום את הפגיעה הקודמת באחיו.

עוד צוין בגזר-דינו של בית-משפט קמא, כי התרשמות שירות המבחן בתסקירים שהוגשו, הייתה שהמערער מנהל אורח חיים נורמטיבי בדרך כלל. במהלך השנים הוא הראה יכולת יציבות במסגרות של חינוך ותעסוקה, והוא מבטא מחויבות ואחריות כלפי משפחתו. אמנם, המערער נטל אחריות חלקית לביצוע העבירה, אולם התרשמות קצינת המבחן הייתה, כי ההליך הפלילי, המעצר לתקופת ביניים, וההשמה ב"מעצר בית" לתקופה ממושכת - היו גורמים מטלטלים ומרתיעים עבורו. בנוסף, שירות המבחן התרשם, כי המערער חש בוושה מול הוריו בשל מעורבותו החוזרת באירועים אלימים. כל אלה מהווים גורמי סיכוי לשיקום והימנעות מעבירות. לצד זאת, ציין שירות המבחן, כי המערער היה מעורב, כאמור, בעבירה דומה בעבר; וכי על-אף שילובו בתכנית חינוכית שמטרתה הגברת המודעות להתנהגות והשלכותיה - שב וביצע עבירת אלימות. שירות המבחן העריך, כי המערער בעל סף תסכול נמוך, ומתקשה בדחיית סיפוקים ובהכרה בצדדים אימפולסיביים ואלימים שבהתנהלותו. ההתרשמות הייתה, כי המערער מתקשה להפגין אמפתיה כלפי המתלונן, והוא ממוקד בפגיעה שנגרמה לו עצמו באירוע וכן בעקבות ההליך הפלילי. שירות המבחן אף ציין, כי בני משפחתו של המערער נוטים להציג פסאדה חיובית, ומתקשים להתייחס לצדדים בעייתיים בהתנהגותו של המערער, תוך שקיימת גוננות יתר עליו מצד הוריו. כל אלה מהווים, להערכת שירות המבחן, גורמי סיכון להישנות התנהגות פוגענית ועוברת חוק. באשר להמלצה - בהתחשב בגילו הצעיר של המערער ובצעדים שננקטו נגדו במסגרת ההליך הפלילי עד כה, ולאור ההערכה כי ריצוי מאסר בפועל של ממש עלול להביא להשלכות מדרדרות עבור המערער, המליץ שירות המבחן להטיל עליו מאסר בפועל שירוצה בעבודות שירות, ענישה מותנית ופיצוי למתלונן.

4. לאחר שמיעת טיעוני הצדדים לעונש, הורה בית-משפט קמא לשירות המבחן להתייחס בתסקיר משלים לשאלה, האם היה מודע בעת המלצתו על הטלת מאסר בעבודות שירות, לכך שנגד המערער תלוי ועומד להפעלה

מאסר על תנאי של שישה חודשים. בתסקיר המשלים ציין שירות המבחן, כי על-אף שהמערער נידון בעבר והשתלב בטיפול במסגרת שירות המבחן לנוער, לא מנע הדבר הישנות התנהגות פוגעת. בנוסף צוין, כי המערער מתקשה להכיר בקיומם של חלקים תוקפניים ואימפולסיביים אצלו, תופס עצמו כקורבן של האירוע וכן מתקשה להפגין אמפתיה כלפי המתלונן. שירות המבחן הבהיר, כי על רקע זה, ובשים לב לכך ששילוב בהליך טיפולי דורש הכרה בבעיה ונכונות לשינוי, הוא לא בא בהמלצה טיפולית בעניינו של המערער. לצד זאת, הבהיר שירות המבחן, כי נוכח קיומו של מאסר על תנאי בר-הפעלה בן ששה חודשים; נוכח גילו הצעיר של המערער; ולאור ההתרשמות כי הלה זקוק לענישה מוחשית ומציבת גבול שלא תהווה גורם מדרדר עבורו - ראה שירות המבחן להמליץ על הטלת מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות לתקופה של שישה חודשים בצד חיוב בפיצוי למתלונן.

5. בפתח הדיון שנקבע ליום 19.4.15 למתן גזר-דין, הובא לידיעת בית-משפט קמא, כי ביום 29.3.15 נדקר המערער בפניו באמצעות סכין - לטענתו על-ידי אחיו של המתלונן בתיק הנדון (אותו אח שנדקר על-ידי המערער בשנת 2012). על-רקע האמור, ביקש הסנגור מבית-משפט קמא להביא בחשבון במסגרת גזר-הדין, את העובדה שלמערער נגרמו חתכים בפנים, לכאורה על-ידי אחיו של המתלונן, וכי המתלונן צפוי לעבור סדרת טיפולים פלסטיים לשיקום הצלקות.

6. בגזר דין מפורט ומנומק היטב, בחן בית-משפט קמא את מכלול שיקולי הענישה הרלבנטיים, הן לצורך קביעת מתחם הענישה ההולם, והן לצורך קביעת העונש המתאים בתוך המתחם.

בכל הנוגע למתחם הענישה ההולם, הדגיש בית-משפט קמא את הערכים החברתיים שנפגעו בביצוע העבירה - ההגנה על שלמות הגוף, על תחושת הביטחון האישי ועל שלוות הנפש של הפרט. בית-משפט קמא הוסיף, כי הצורך בהגנה זו מתחדד, נוכח ריבוי המקרים שבהם נעשה שימוש בכוח הזרוע לצורך פתרון סכסוכים בין אדם לחברו; כי התנהלות זו מובילה לטשטוש אמות המוסר החברתיות, לסיכון שלמות הגוף (ואף חלילה לקיפוח חיי אדם), וכן לזריעת פחד ומורא בלב הציבור; וכי נדרש מסר עונשי ברור שיתרום לעקירת תופעה זו מן השורש. אשר לנסיבות ביצוע העבירה, הדגיש בית-משפט קמא, כי המערער הסב למתלונן חבלה של ממש, בדמות של חתך בראשו, וכי בעטיה הובהל המתלונן לבית-חולים ונזקק לטיפול. לצד זה, ציין בית-משפט קמא, כי עסקין במכת אגרוף בודדת, ולא באלימות מתמשכת במסגרת אותו אירוע; כי המערער פעל לבדו (ולא בצוותא-חדא עם אחרים); וכי ככל הנראה לא קדם לביצוע העבירה תכנון מוקדם, אם כי הסיבה והרקע לביצוע העבירה נעוצים בסכסוך קודם בין המערער לבין המתלונן ואחיו,

הנמשך מזה למעלה משנתיים. בית-המשפט דחה את טענת המערער שהועלתה לפני קצינת המבחן, לפיה פעל מתוך חשש לחייו, והוסיף וקבע, כי בנסיבות המקרה לא הוכחה קרבה לסייג לאחריות פלילית של "הגנה עצמית". בהתחשב בפגיעה בערכים המוגנים, בנסיבות ביצוע העבירה ובמדיניות הענישה הנוהגת, קבע בית-משפט קמא, כי מתחם הענישה ההולם נע בין ענישה מוחשית משמעותית (שאינה כוללת רכיב של מאסר בפועל לריצוי מאחורי סורג ובריח) לבין שנת מאסר בפועל. בנסיבות העניין, לא מצא בית-משפט קמא מקום או הצדקה לסטות ממתחם זה לקולא, משיקולי שיקום.

באשר לעונש המתאים, שקל בית-משפט לקולא, את הודאת המערער, את נטילת האחריות למעשיו, את גילו הצעיר (כבן 18.5 בעת ביצוע העבירות), וכן את השתייכותו לקבוצת ה"בגירים-צעירים". כמו כן נתן בית-משפט קמא דעתו לכך שלפי התרשמות שירות המבחן, ההליך הפלילי היווה גורם מטלטל, מרסן ומרתיע, עבור המערער; וכי לעונש מאסר בפועל של ממש, עלולה להיות השפעה מדרדרת עבורו. כן הביא בית-משפט קמא בחשבון את העובדה שהמערער היה עצור במשך 11 ימים, ולאחר מכן שהה בתנאי "מעצר בית" מלא כעשרה חודשים, ובהמשך - היה נתון בתנאים מגבילים. בנוסף, התייחס בית-משפט קמא להסכם סולחה שנערך בעבר בין המשפחות, אשר עליו הודיעו הצדדים עוד במשפטו הקודם של המערער; אך בית-המשפט הוסיף והעיר, כי עריכת הסולחה לא מנעה מהמערער מלבצע את העבירה הנוכחית. כמו כן, הביא בית-משפט קמא במניין שיקוליו את העובדה, שעובר למתן גזר-הדין נדקר המערער בפניו, לכאורה, על-ידי אחיו של המתלונן; והוסיף והעיר, כי הדבר יצריך ככל הנראה הסכם סולחה כולל בין שתי המשפחות. לחומרה, זקף בית-משפט קמא לחובתו של המערער את עברו הפלילי; את הזיקה שבין התיק הנוכחי לבין הרשעתו הקודמת של המערער בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, עת תקף את אחיו של המתלונן בתיק שלפניו; ואת כישלון ההרתעה בעונש שהוטל עליו באותו הליך - שלושה חודשי מאסר בעבודות שירות, בצד מאסר מותנה וצו מבחן. את ביצוע התקיפה הנדונה, כשנה לאחר מתן גזר-הדין בתיק הקודם, ראה בית-משפט כדפוס פעולה חוזר המעיד על כך שהמערער לא הפנים את חומרת מעשיו; ובהקשר זה הדגיש כי גם שירות המבחן עמד על כך שהמערער מתקשה להכיר בצדדים האלימים באישיותו, ממזער מחומרת מעשיו ומחזיק בגישה קורבנית. בנסיבות אלה, סבר בית-משפט קמא כי יש ליתן משקל ממשי לצורך בהרתעת המערער - כמו-גם הרתעת הרבים - מפני הישנות המעשים; ובאיזון בין מכלול השיקולים, סבר כי יש למקם את עונשו של המערער מעל לטווח התחתון של המתחם שנקבע. בכל הנוגע להפעלת המאסר על תנאי, לא מצא בית-משפט קמא הצדקה להורות על חפיפת מלוא המאסר על תנאי המופעל למאסר המוטל, בפרט כאשר מדובר בהרשעה שנייה של המערער בגין עבירת אלימות, אותה ביצע הלה בהפרש זמנים לא רב מביצוע עבירת האלימות החמורה הקודמת, ובשעה שהיה נתון תחת צו מבחן. בית-משפט קמא סבר, כי המלצתו העונשית של שירות המבחן אינה עומדת בקנה אחד עם גורמי הסיכון המפורטים בשני התסקירים, ועם העובדה ששירות המבחן נמנע מלבוא בהמלצה טיפולית. בנסיבות אלו, הגיע בית-משפט קמא לכלל מסקנה, כי אין מנוס מגזירת עונש מאסר בפועל לריצוי של ממש בין כותלי הכלא. עם זאת, בהתחשב בשיקולים לקולא

שפורטו לעיל, ובעובדה שמדובר במאסר ראשון בין כותלי הכלא, המוטל על נאשם צעיר, לאחר שלאחרונה נחתך בפניו, מצא בית-משפט קמא הצדקה להורות שמחצית מהמאסר על תנאי המופעל תצטבר למאסר המוטל, ומחצית - תחפוף לו.

7. בהודעת הערעור הלין ב"כ המערער על חומרת העונש, ומיקד את טיעונו בשלושה מישורים. המישור הראשון - הוא עובדת פציעתו הקשה של המערער בפניו בשלב גזירת הדין בבית-משפט קמא - פציעה שהצריכה תפרים רבים, והותירה צלקות מכוערות על פניו, שתיוותרנה לעד. אודות הפציעה הוצגו לנו אישורים רפואיים, ואף התרשמו ממראה הצלקות על פניו של המערער. המישור השני - הוא סולחה שנעשתה לאחרונה, ביום 1.10.15, בין המשפחות על-רקע האירועים האחרונים, אשר במסגרתה נקבעו הסדרים של פיצויים בגין האירוע הנדון. המישור השלישי - הוא הערעור לגופו, שבגדרו טען ב"כ המערער, כי למרות שאין להקל ראש בחומרת העבירה, היה מקום להסתפק בהטלת מאסר בעבודות שירות, ובהוראה על הפעלת המאסר על-תנאי בדרך של עבודות שירות, כדי למנוע את הרחקתו של המערער אל מאחורי סורג ובריח. הוא הדגיש, כי אינו מערער על מתחם הענישה שנקבע, אלא אך מלין על העונש המתאים שנקבע, כאמור.

8. ב"כ המשיבה גרס, כי העונש המתאים שנקבע בתוך מתחם הענישה, הנו ראוי והולם ואין כל עילה להתערב בו, זאת ממכלול הטעמים שצינו על-ידי הערכאה קמא. הוא הוסיף והדגיש, כי בית-משפט קמא אף הלך לקראתו של המערער, עת הורה על הפעלת מחצית המאסר על תנאי בחופף למאסר המוטל.

9. כלל הוא, כי ערכאת הערעור לא גוזרת מחדש את העונש, אלא בוחנת את סבירות גזר הדין של הערכאה הדיונית; וכי התערבותה בעונשים שנגזרו שמורה למקרים חריגים בלבד שבהם נפלה טעות מהותית, או שהעונש שנגזר סוטה באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה. נפסק, כי גדרי ההתערבות האמורים נותרו על כנם גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ע"פ 7430/13 שחרוך טוחסונוב נ' מדינת ישראל (3.3.14)); וכן ראו: ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל (5.8.13).

10. לאחר בחינת טיעוני הצדדים, הגענו לכלל מסקנה, כי דין הערעור להידחות. בפסק-דינו המפורט והמנומק, עמד בית-משפט קמא על שיקולי ענישה המעצבים את מתחם הענישה ההולם. הבאנו בהרחבה לעיל את דבריו של בית-משפט קמא, ואין לנו אלא להצטרף לדברים ולאמצם; ובפרט, כאשר המערער לא חלק על המתחם. באשר לעונש המתאים למערער בתוך מתחם הענישה, הרי שבית-משפט קמא הביא במניין שיקוליו את מכלול שיקולי הענישה

לחומרה ולקולא - אשר פורטו בהרחבה לעיל. עונש המאסר בפועל של חמישה חודשים מאזן בצורה הולמת וראויה, בין מכלול שיקולי הענישה: הן השיקולים לחומרה, ובכללם - מהות העבירה ונסיבות ביצועה, הפציעה שהוסבה למתלונן, הרשעתו הקודמת של המערער בגרימת חבלה חמורה לאחיו של המתלונן וכשלון ההרתעה בגזר-הדין שהוטל עליו בתיק האמור; והן השיקולים לקולא, וביניהם - גילו הצעיר של המערער, הודאתו במיוחס לו וקבלת אחריות, נסיבותיו האישיות שפורטו בתסקיר שירות המבחן, עובדת פציעתו הקשה לאחרונה על-ידי אחיו של המתלונן, הסולחה שנעשתה בין שתי המשפחות והעובדה שמדובר במאסר ראשון בין כותלי הכלא. החלטתו של בית-משפט קמא להורות על הפעלת המאסר על-תנאי באופן שמחציתו תחפוף למאסר המוטל, ומחציתו - תצטבר לו, נגזרת מהוראת סעיף 58 לחוק העונשין, ובית-המשפט אף התחשב במערער בהוראה על החפיפה החלקית, כאמור. העונש הכולל הנו, אפוא, ראוי והולם; ומכל מקום - אין לפנינו מקרה של סטייה קיצונית מרמת הענישה הראויה, המצדיקה התערבות ערכאת הערעור.

11. ממכלול הטעמים האמורים, הערעור נדחה.

בשולי פסק-הדין נצטרף למשאלת בית-משפט קמא, לפיה יש לקוות שמשפחתו של המערער ומשפחתו של המתלונן, בהמשך לסולחה שנערכה לאחרונה, תעשנה כל מאמץ כדי להפיג את המתח ביניהן ולהביא להפסקת מעגל האלימות המתמשך מזה למעלה משנתיים.

הסנגור ביקש, כי ככל שיידחה הערעור, יעוכב המאסר לפרק זמן של חצי שנה, כדי לאפשר למערער להשלים את הטיפולים בצלקות שבפניו, והמשיבה השאירה את העניין לשיקול בית-המשפט. מטעם זה, תעוכב תחילת ריצוי העונש בכחצי שנה. המערער יתייצב לריצוי המאסר ביום 1.5.16 בשעה 9:00 בבית המעצר "ניצן" שבמתחם כלא איילון.

המזכירות תמציא עותק מפסק-הדין לב"כ הצדדים, לשירות המבחן ולשירות בתי הסוהר.

ניתן היום, יט בחשוון התשע"ו, 1 בנובמבר 2015, בהיעדר הצדדים (על-פי הסכמתם).

משה בר-עם, שופט

רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת

יורם נועם, שופט